

POSTANOWIENIE

17 października 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Mariusz Załucki (przewodniczący)

SSN Jacek Widło

SSN Kamil Zaradkiewicz (sprawozdawca)

na posiedzeniu niejawnym 17 października 2023 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa M. B. i A. B.
przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w W.
o ustalenie i zapłatę,
na skutek przedstawienia przez Sąd Okręgowy w Słupsku
postanowieniem z 2 maja 2022 r., I C 942/21,
zagadnienia prawnego:

"1. Czy w przypadku doręczenia odpisu postanowienia pełnomocnikowi - będącemu adwokatem - równocześnie przez portal informacyjny i pocztą - złożenie wniosku o sporządzenie uzasadnienia tego postanowienia i jego doręczenie w terminie liczonym od późniejszego doręczenia poprzez pocztę jest skuteczne (wniosek został wniesiony w terminie), zwłaszcza jeśli pełnomocnik nie był dodatkowo informowany, że doręczenie przez PI jest wiążące?

2. Czy w przypadku wydania w niniejszej sprawie postanowienia uwzględniającego zażalenie w ten sposób, że orzeknie się o uchyleniu zaskarżonego postanowienia (jak w przypadku stwierdzenia, że wniosek złożono w terminie), będzie to postanowienie o zmianie zaskarżonego postanowienia, do którego uzasadnienie podlega sporządzeniu na wniosek - a nie z urzędu wobec sformułowania o uchyleniu?"

odmawia podjęcia uchwały.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 2 maja 2022 r. Sąd Okręgowy w Słupsku w sprawie z z powództwa M. B. i A. B. przeciwko Bankowi Spółce Akcyjnej w W. o ustalenie i

zapłatę powodów na postanowienia z 18 października 2021 r. odrzucił zażalenie wniesione w imieniu pozwanej A. B. oraz przedstawił do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu następujące zagadnienia prawne: „1. Czy w przypadku doręczenia odpisu postanowienia pełnomocnikowi - będącemu adwokatem - równocześnie przez portal informacyjny i pocztą - złożenie wniosku o sporządzenie uzasadnienia tego postanowienia i jego doręczenie w terminie liczonym od późniejszego doręczenia poprzez pocztę jest skuteczne (wniosek został wniesiony w terminie), zwłaszcza jeśli pełnomocnik nie był dodatkowo informowany, że doręczenie przez PI jest wiążące? 2. Czy w przypadku wydania w niniejszej sprawie postanowienia uwzględniającego zażalenie w ten sposób, że orzeknie się o uchyleniu zaskarżonego postanowienia (jak w przypadku stwierdzenia, że wniosek złożono w terminie), będzie to postanowienie o zmianie zaskarżonego postanowienia, do którego uzasadnienie podlega sporządzeniu na wniosek - a nie z urzędu wobec sformułowania o uchyleniu?”.

W uzasadnieniu postanowienia wskazano przede wszystkim, że po wprowadzeniu nowego systemu doręczeń sądowych sygnalizowano powszechnie w praktyce szereg wątpliwości co do jego funkcjonowania, co skutkowało różnymi decyzjami odnośnie sposobu realizacji doręczeń, zanim wypracowane zostały w miarę czytelne reguły (np. by strona była informowana przy doręczeniu przez Portal Informacyjny (PI), że w danym przypadku sąd uważa to doręczenie za wiążące, zwłaszcza że wciąż może zdarzać się praktykowanie dwutorowego doręczania). W ocenie Sądu Okręgowego wydaje się, że należy dać prymat zaufaniu strony do sądu, że skoro skierował pismo dwutorowo, to nie jest to pułapka procesowa, lecz strona ma możliwość skorzystać z terminu otwartego każdym z doręczeń. Można też spojrzeć inaczej - że zawodowy pełnomocnik z ostrożności powinien mieć na uwadze ten termin, który upływa szybciej, by uniknąć nieporozumień. Rację jednak można przyznać pełnomocnikowi w tej sprawie, że wobec już uprzednio praktykowanych zasad odczytywania przez pełnomocników orzeczeń publikowanych w PI, umieszczenie orzeczenia w PI miało tylko charakter informacyjny, skoro sąd zdecydował się na dalej idący krok - doręczenia pocztowego.

Ponadto w ocenie Sądu *meriti* z uwagi na kształtującą się praktykę

powstaje wątpliwość, w jakim przypadku uchylenie zaskarżonego postanowienia wywołuje obowiązek sporządzenia uzasadnienia z urzędu. Obecna redakcja przepisów o uzasadnieniach w dużej mierze, jak wskazano, opiera się na założeniu, że z treści pisma, które doprowadza do wydania postanowienia, wynika, dlaczego zapadło dane rozstrzygnięcie. Jednocześnie tradycyjne rozumienie słowa „uchyla” prowadzi do konieczności dodatkowych rozważań sądu I instancji - czy sentencja bez użycia dalszych słów „przekazuje do ponownego rozpoznania” oznacza możliwość przejścia do następnego etapu procesu, czy należy rozważyć jeszcze jakieś czynności w zakresie uchylonego postanowienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 390 § 1 k.p.c., jeżeli przy rozpoznawaniu apelacji powstanie zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości, sąd może je przedstawić do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu.

Wątpliwości przedstawione przez Sąd Okręgowy w niniejszej sprawie wiążą się przede wszystkim ze stosowaniem art. 15zzs⁹ ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (tekst jednolity: Dz.U. z 2021 r., poz. 2095 ze zm.).

W świetle art. 390 § 1 k.p.c. oraz ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, zagadnienie prawne przedstawiane na podstawie art. 390 § 1 w zw. z art. 397 § 3 k.p.c. powinno odpowiadać określonym wymaganiom (zob. w szczególności postanowienia Sądu Najwyższego: z 19 listopada 2008 r., III CZP 21/08; z 5 grudnia 2008 r., III CZP 121/08; z 9 lipca 2009 r., III CZP 38/09; z 12 sierpnia 2009 r., III PZP 8/09; z 13 stycznia 2022 r., III CZP 41/22; z 6 kwietnia 2022 r., III CZP 31/22). Niedopełnienie tych wymagań skutkuje każdorazowo odmową udzielenia przez Sąd Najwyższy odpowiedzi na pytanie prawne.

W szczególności merytoryczna pomoc Sądu Najwyższego przewidziana w trybie i na zasadach określonych w art. 390 k.p.c., może być realizowana jedynie wówczas, gdy zachodzi rzeczywista potrzeba wyjaśnienia poważnych wątpliwości o decydującym znaczeniu dla rozstrzygnięcia sprawy, pozostających z tym rozstrzygnięciem w związku. Wynika to ze szczególnego charakteru instytucji pytania prawnego, normowanego w art. 390 k.p.c. Jest ona bowiem uznawana,

z racji związania Sądu pytającego uzyskanym stanowiskiem Sądu Najwyższego (odpowiedzią) za odstępstwo od konstytucyjnej zasady niezależności sądów i jako takie za mająca charakter wyjątkowy (zob. np. postanowienie siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 27 listopada 2002 r., III CZP 13/12, OSNC 2004, nr 1, poz. 6; uchwała Sądu Najwyższego z 27 lutego 2008 r., III CZP 149/07, OSNC 2009, nr 2, poz. 27 oraz postanowienia Sądu Najwyższego: z 4 października 2002 r., III CZP 62/02, OSNC 2004, nr 1, poz. 7; z 20 maja 2005 r., III CZP 25/05, OSP 2006, nr 11, poz. 124; z 10 maja 2007 r., III CZP 32/07, OSNC 2008, nr 6, poz. 63; z 19 listopada 2008 r., III CZP 21/08; z 17 kwietnia 2009 r., III CZP 10/09; z 19 sierpnia 2009 r., III CZP 48/09, OSNC-ZD 2010, nr B, poz. 53; z 14 czerwca 2019 r., III CZP 9/19, Biuletyn SN 2019, nr 9; 24 stycznia 2020 r., III CZP 54/19; 9 października 2020 r., III CZP 73/19; z 29 października 2021 r. III CZP 64/20; z 13 stycznia 2022 r., III CZP 41/22; z 6 kwietnia 2022 r., III CZP 31/22).

Zagadnienie prawne rozstrzygane w trybie i na zasadach określonych w art. 390 k.p.c. powinno dotyczyć problemu, którego rozstrzygnięcie przez Sąd Najwyższy jest rzeczywiście niezbędne do rozpoznania środka odwoławczego. Oznacza to przede wszystkim, iż każdorazowo powinien istnieć bezpośredni związek między problemem prawnym zaprezentowanym przez Sąd *ad quem* do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu a sposobem rozpoznania sprawy (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 6 marca 1998 r., III CZP 73/97; z 29 czerwca 2016 r., III CZP 10/16; z 12 września 2017 r., III SZP 2/17; z 15 lutego 2019 r., III CZP 87/18; z 5 grudnia 2019 r., III CZP 37/19; z 24 stycznia 2020 r., III CZP 54/19; z 9 października 2020 r., III CZP 73/19; z 16 września 2021 r., III CZP 108/20; z 13 stycznia 2022 r., III CZP 41/22; z 6 kwietnia 2022 r., III CZP 31/22).

Sąd Najwyższy w konsekwencji obowiązany jest odmówić podjęcia uchwały w sytuacji, gdy związek taki nie występuje (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 24 stycznia 2020 r., III CZP 54/19; z 9 października 2020 r., III CZP 73/19; z 25 lipca 2019 r., III CZP 10/19; z 20 sierpnia 2021 r., III CZP 40/20; z 13 stycznia 2022 r., III CZP 41/22; z 6 kwietnia 2022 r., III CZP 31/22).

Analizowana instytucja nie stanowi instrumentu służącego rozstrzygnięciu sprawy przez Sąd Najwyższy zamiast sądu właściwego (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 20 maja 2005 r., III CZP 14/05; z 29 października 2009 r.,

III CZP 74/09; z 27 listopada 2003 r., III CZP 78/03; z 4 grudnia 2009 r., III CZP 101/09; z 6 kwietnia 2022 r., III CZP 31/22). Zagadnienie prawne nie może dotyczyć wątpliwości faktycznych lub subsumcji, a jedynie wątpliwości prawnych (zob.m.in. uchwała Sądu Najwyższego z 5 sierpnia 2004 r., III CZP 39/04, OSNC 2005, nr 7-8, poz. 127, postanowienia Sądu Najwyższego: z 7 grudnia 2005 r., III PZP 2/05, OSNP 2006, nr 23-24, poz. 358; z 9 maja 2006 r., II PZP 2/06, OSNP 2007, nr 9-10, poz. 133; z 27 kwietnia 2007 r., III CZP 28/07, OSNC - ZD 2008, nr A, poz. 27; z 10 maja 2007 r., III UZP 1/07, OSNP 2008, nr 3-4, poz. 49; z 25 czerwca 2009 r., III CZP 43/09; z 12 marca 2009 r., III CZP 129/09; z 9 października 2020 r., III CZP 73/19; z 6 kwietnia 2022 r., III CZP 31/22). Instytucja ta nie służy również uzyskaniu aprobaty Sądu Najwyższego dla własnego zapatrywania. Oznacza to, że sąd może wystąpić o rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego w tym trybie wówczas, gdy - obiektywnie ujmując - nie może ich rozstrzygnąć (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 6 kwietnia 2022 r., III CZP 31/22).

Co kluczowe w niniejszym postępowaniu, w każdym przypadku na Sądzie *meriti* spoczywa obowiązek zaprezentowania w uzasadnieniu postanowienia obejmującego pytanie w sposób szczegółowy tego, na czym polegają wątpliwości i dlaczego uważa te wątpliwości za poważne (a zatem wymagające instrumentu stanowiącego wspomniane powyżej odstępstwo od zasady konstytucyjnej), a ponadto wykazać, że wątpliwości te pozostają w związku z rozstrzygnięciem środka odwoławczego. Innymi słowy konieczne jest wskazanie relacji funkcjonalnej między pytaniem i odpowiedzią na nie a rozpoznawaną sprawę i rozstrzygnięciem Sądu *meriti*. Przedstawiając zagadnienie prawne, sąd powinien wyjaśnić związek między zakładaną - z uwzględnieniem poczynionych ustaleń faktycznych - podstawą prawną rozstrzygnięcia, a sformułowanym zagadnieniem. Obowiązany jest też zamieścić w uzasadnieniu rozważania prawne wskazujące, że dostrzeżona przezeń wątpliwość ma „poważny” charakter, tzn. jej rozstrzygnięcie napotyka na trudności wykraczające poza te, które towarzyszą wykładni prawa. Wykazany powinien być poważny charakter powstałych wątpliwości, możliwe drogi wykładni miarodajnych przepisów prawa oraz racje przemawiające za każdą z tych dróg, które są na tyle ważne, że usprawiedliwiają wahania sądu *meriti* przy wyborze

właściwej koncepcji interpretacyjnej (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 stycznia 2001 r., III CZP 45/00; z 29 listopada 2005 r., III CZP 102/05; z 30 listopada 2005 r., III CZP 97/05; z 15 listopada 2018 r., III CZP 53/18; z 13 stycznia 2022 r., III CZP 41/22; z 6 kwietnia 2022 r., III CZP 31/22). Co istotne, argumentacja w tym zakresie nie powinna ograniczać się do odwołania się do bliżej nieokreślonej praktyki orzeczniczej oraz sformułowania zastrzeżeń czy wątpliwości natury celowościowej, lecz do wykazania, iż w świetle obowiązujących norm prawnych konieczne jest rozstrzygnięcie z uwagi na ich treść i związane z nią wątpliwości co do kierunku wykładni, których rozstrzygnięcie wymaga wspomnianej już ingerencji Sądu Najwyższego.

Wystąpienie z zagadnieniem prawnym wymaga zatem nie tylko sformułowania pytania adresowanego do Sądu Najwyższego, lecz także jego odpowiedniego uzasadnienia. W przeciwnym razie, tj. wówczas, gdy przesłanki powyższe nie zostały spełnione, nie jest dopuszczalne podjęcie uchwały przez Sąd Najwyższy (zob.m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 27 sierpnia 1996 r., III CZP 91/96, OSNC 1997, nr 1, poz. 9; z 28 sierpnia 2008 r., III CZP 67/08; z 26 października 2011 r., III CZP 59/11; z 11 stycznia 2018 r., III CZP 63/17, OSNC-ZD 2019, nr A, poz. 3; z 30 czerwca 202 r., III CZP 61/19; z 6 kwietnia 2022 r., III CZP 31/22).

W niniejszej sprawie Sąd Okręgowy w Słupsku nie tylko nie przedstawił argumentacji odwołującej się do występowania rzeczywistych wątpliwości z uwagi na stanowiska prezentowane w doktrynie bądź w orzecznictwie oraz nie wykazał wątpliwości interpretacyjnych z nich wypływających, lecz również nie powołał przepisów, których stosowanie jego zdaniem wywołuje wątpliwości interpretacyjne. Nie przedstawił też właściwej, tj. odpowiadającej powyższym standardom argumentacji, a uzasadnienie postanowienia jest w merytorycznej części wręcz lakoniczne. Wreszcie, co równie istotne, przedstawienie zagadnienia prawnego wymaga należytego ustalenia stanu faktycznego sprawy, czego w niniejszej sprawie Sąd *meriti* także nie uczynił.

Wobec powyższego brak jest podstaw do zastosowania art. 390 § 1 k.p.c.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. w zw. z art. 397 § 3 k.p.c. odmówił podjęcia uchwały.

[SOP]
(r.g.)